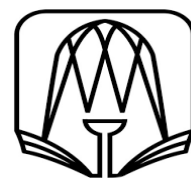

فرم طرح دوره دروس نظری و عملی (Course Plan)

دانشگاه علمی و خدمات بهداشتی و درمانی بوشهر

دانشگاه: بهداشت
نام درس: بهداشت پرتوها
گروه آموزشی: مهندسی بهداشت حرفه ای و ایمنی کار
نیمسال: دوم 1402-1403

نام و شماره درس: بهداشت پرتوها 1753	رشته و مقطع تحصیلی: کارشناسی بهداشت حرفه ای
روز و ساعت برگزاری: شنبه 8-12	محل برگزاری:
تعداد و نوع واحد (نظری/عملی): 2 نظری- 1 عملی	
دروس پیش نیاز: فیزیک 1 و 2	
نام مدرسین: آقای دکتر رستم ابادی	نام مسئول درس:
آدرس دفتر: دانشکده بهداشت	تلفن و روزهای تماس:
	آدرس Email:

هدف / اهداف کلی درس در ابعاد دانشی، نگرشی و مهارتی:

- 1- آشنایی و کسب مهارت های لازم تئوری و عملی در خصوص جنبه های مختلف پرتوهای یونیزان و غیر یونیزان و روشهای ارزیابی و کنترل آنها در محیط کار
- 2- آشنایی با پرتوهای یونساز در محیط کار، روشهای ارزشیابی و کنترل آنها در محیط کار، آشنایی با پرتوهای غیر یونساز در محیط کار، روشهای ارزشیابی و کنترل آنها در محیط کار

اهداف اختصاصی (ویژه) درس در سه حیطه دانشی، نگرشی و مهارتی:

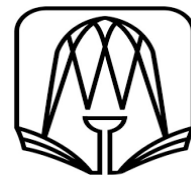
1. آشنایی با مفاهیم پایه علم پرتو شناسی
2. آشنایی با پرتوهای یونساز و غیر یونساز و امواج الکترومغناطیس
3. آشنایی با نحوه تولید انواع پرتوهای یونساز و غیر یونساز
4. آشنایی با اصول حاکم بر معادلات انرژی پرتوها
5. آشنایی با کاربرد انواع پرتوها در محیط های شغلی و صنعتی
6. آشنایی با سازوکارهای برخورد پرتوهای یونساز و غیر یونساز
7. آشنایی با اثرات قطعی و احتمالی مواجهه با پرتوها
8. آشنایی با روش های اندازه گیری پرتوهای یونساز و غیر یونساز و حدود مواجهه شغلی با پرتوهای یونساز و غیر یونساز
9. آشنایی با سازمان های داخلی و خارجی مرتبط با استانداردهای پرتوها
- 10- آشنایی با کمیت های مرتبط با پرتو دهی و اصول حفاظتی در مواجهه با پرتوهای یونساز و غیر یونساز

نیمسال اول/دوم:		جدول زمان بندی ارائه درس:	
ردیف	موضوع	وسایل کمک آموزشی	آمادگی دانشجویان قبل از شروع کلاس
1	آشنایی با مقدمات پرتوها، علل مطالعه انواع پرتوها به عنوان یک عامل زیان آور فیزیکی، ماهیت انواع پرتوها و دسته بندی آن ها.	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	مرور مباحث
2	معرفی اتم و ساختار آن، نحوه نمایش اختصاری اتم ها، معرفی مدل های اتمی، طبقه بندی هسته ها	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل
3	انرژی هسته ای و یکاهای انرژی، رابطه ماده و انرژی، مفهوم یونسازی، انرژی پیوند الکترون، حالت برانگیختگی، روش های انتقال انرژی به اتم، تقسیم بندی انواع پرتوها	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل
4	طبقه بندی هسته ها بر اساس (پایداری، ناپایداری)، نمودار سگره، روش های تهیه رادیوایزوتوپها، واپاشی،	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل
5	نیمه عمر ماده رادیواکتیو، نیمه عمر فیزیکی، بیولوژیکی و موثر، عمر میانگین، اکتیویته (کوری و بکرل)، پرتوزایی ویژه	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل
6	معرفی پرتوی آلفا و نمایش عمومی واپاشی آلفا، انتقال انرژی خطی (LET)، برخورد پرتوی آلفا با ماده، محاسبه برد ذره آلفا، معرفی پرتوی بتا (نگاترون و پوزیترون) و شرایط ساطع شدن آنها، نمایش عمومی واپاشی بتا، برخورد پرتوی بتا به ماده، نیم ضخامت جذب کننده-ساز و کار برخورد پرتوی بتا به ماده (اثر یونش و برانگیزش، اثر ترمزی، اثر چرینگوف، اثر پس پراکندگی)، محاسبه برد پرتوی بتا	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل
7	برخورد پرتوی ایکس و گاما با ماده، انواع پرتو ایکس (پرتوی X ترمزی، پرتو X ویژه)- جذب نمایی، ضریب تضعیف، ضریب تضعیف (خطی، جرمی، اتمی)- اثر فوتوالکتریک، پراکندگی کامپتون، تولید جفت یون، اثر واپاشی فوتونی، تبدیل داخلی، چگونگی جذب فوتون، مقایسه منابع ایکس و گاما	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل
8	برخورد نوترون با مواد، ساز و کار برخورد نوترون با مواد (برخورد از نوع پراکندگی، برخورد از نوع گیراندازی)، فعال سازی نوترونی	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل

پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	کمیت ها و یکاها و روابط اندازه گیری پرتوهای یونساز (مفاهیم انرژی، پرتودهی و آهنگ پرتودهی، دوز جذب، دوز معادل، آهنگ دوز معادل و ضریب توزین پرتو، دوز موثر و ضریب توزین بافت، دوز معادل و موثر حجمی).	9
پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	کاربرد پرتوهای یونساز در صنعت، در کشاورزی، پزشکی، در فعالیت های تحقیقاتی و سایر کاربردها	10
پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	پرتوهای غیر یونساز، انواع آن و کاربرد های پرتوهای غیر یونساز	11
پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	اثرات پرتوهای یونساز و غیر یونساز بر بدن	12
پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	دستگاه های اندازه گیری پرتوهای یونساز و روش های استاندارد اندازه گیری پرتوهای یونساز	13
پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	دستگاه های اندازه گیری پرتوهای غیر یونساز و روش های استاندارد اندازه گیری پرتوهای غیر یونساز	14
پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	انواع پرتوگیری، اصول حفاظت در برابر پرتوگیری خارجی	15
پرسش و پاسخ و مرور مباحث جلسات قبل	وایت برد- اسلاید (پاور پوینت)	لیزر، منابع تولید، کاربردها و خطرات بهداشتی آن	16

برنامه زمان بندی بخش عملی درس:

جلسه	تاریخ	عنوان مبحث	اهداف کلی جلسه
اول	-	دستگاه سنجش پرتوهای یونساز	آشنایی با نحوه عملکرد دستگاه سنجش پرتوهای یونساز
دوم	-	نیمه عمر مواد رادیواکتیو	اندازه گیری نیمه عمر مواد رادیواکتیو
سوم	-	دوزیمترهای اندازه گیری پرتوهای یونساز	آشنایی با نحوه عملکرد دوزیمترهای اندازه گیری پرتوهای یونساز
چهارم	-	دستگاه سنجش میدان مغناطیسی و الکتریکی	آشنایی با نحوه عملکرد دستگاه سنجش میدان مغناطیسی و الکتریکی
پنجم	-	دستگاه سنجش پرتوهای غیر یونساز UV,IR,Microwave	آشنایی با نحوه عملکرد دستگاه سنجش پرتوهای غیر یونساز UV,IR,Microwave
ششم	-	وسایل اندازه گیری امواج رادیویی	آشنایی با نحوه عملکرد وسایل اندازه گیری امواج رادیویی

موسسه علوم پزشکی شهید بهشتی

منابع اصلی درس:

- 1- آشنایی با فیزیک بهداشت از دیدگاه پرتوشناسی، هرمان سمیر، ترجمه محمد ابراهیم کاظمی
- 2- جنبه های بهداشتی پرتوهای یونساز، منظم محمدرضا، انتشارات فن آوران، 1388
- 3- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مرکز سلامت محیط و کار. "راهنمای اندازه گیری و ارزیابی پرتوها در محیط کار" کد 9506- OEL- R (انتشارات مرکز سلامت محیط و کار، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی- انتشارات دانشجو. چاپ اول سال.

منابع فرعی درس:

- 1- International Commission On Radiological Protection (ICRP)
- 2- International Atomic Energy Agency (IAEA)
- 3- Radiation Protection in the Health Sciences. Second Edition Marilyn E. Noz,
- 4- Radiation Safety. Larrya , Burchfield

روش تدریس: شیوه سخنرانی- شیوه تعاملی و نمایشی- شیوه پرسش و پاسخ- شیوه تمرینی

وظایف فراگیران: حضور مستمر و فعال در تمام جلسات، مشارکت فعال در تمام بحث ها و فعالیت های کلاسی و آزمایشگاهی مطالعه مستمر در طول ترم و همراهی با استاد و کلاس، ارائه مطالب مرتبط با موضوعات درسی مطابق با خواست مدرس و سر فصل درس

الف) حضور در کلاس	بارم: 0/5 نمره
ب) انجام تکالیف کلاس	بارم: 0/5 نمره
ج) امتحان میان ترم	بارم: 3 نمره
د) آزمون عملی (ارائه فعالیت های آزمایشگاهی)	بارم: 2 نمره
ه) آزمون پایان ترم (به صورت تشریحی)	بارم: 14 نمره

سیاست مسئول دوره در مورد برخورد با غیبت و تاخیر دانشجو در کلاس درس:
* غیبت بیش از حد مجاز (3 جلسه در درس 2 واحدی) حذف درس صورت میگیرد.
* در صورت ورود دانشجو بعد از استاد آن جلسه غیبت لحاظ میگردد.

سایر تذکرات مهم برای دانشجویان: **موسسه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز**